

Thiopurine

Inleiding

Uw behandelend maag-darm-leverarts (MDL-arts) heeft u geïnformeerd over de indicatie voor behandeling met een medicijn uit de groep thiopurines. Dit zijn medicijnen die de werking van het afweersysteem remmen waardoor uw natuurlijke afweer ook onderdrukt wordt.

Voorbeelden uit de groep van thiopurines zijn:

- Azathioprine (Imuran®)
- 6- mercaptopurine (Purinethol®)
- 6- thioguanine (Thiosix®, Lanvis®)

In verband met een bij u vastgestelde chronische ontstekingsziekte van de darm, zoals de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa, wil uw arts met een van deze middelen starten. In deze folder krijgt u informatie over de werking en bijwerkingen van deze geneesmiddelen en de medische controles bij deze behandeling. Deze folder is géén vervanger van de bijsluiter.

Algemeen

De oorzaak van uw ontstekingsziekte van de darm is tot nu toe onbekend en met medicijnen niet te genezen. Thiopurines zijn medicijnen die worden gebruikt om het ontstekingsproces af te remmen en/of te onderdrukken. Dat leidt tot minder klachten en verkleint de kans op complicaties. Ze worden vaak voorgeschreven wanneer u ziekte activiteit krijgt onder behandeling met mesalazine bij Colitis ulcerosa of na afbouwen van prednison bij de ziekte van Crohn. Verder worden thiopurines gebruikt bij biologicals om antistofvorming tegen deze middelen te voorkomen.

In hoge dosering zijn thiopurines een cytostaticum omdat het de groei van cellen remt en snelgroeïende, woekerende cellen doodt.

De dosering van thiopurine is bij de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa echter veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen (kanker). Hierdoor komen de bijverschijnselen ook minder vaak voor en zijn milder van aard. Dit is belangrijk om te weten, daar het mogelijk is dat de bijsluiter die u van uw apotheek krijgt, vaak gericht is op mensen met kwaadaardige aandoeningen. Op de verpakking van de medicatie vindt u daarom altijd een gele sticker met daarop de tekst risicovolle stof. Bij de behandeling van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa valt thiopurine onder een ontstekingsremmer door de lage dosering en is het géén cytostaticum.

Gebruik

De dosis die u dagelijks moet gebruiken verschilt per persoon. De MDL-arts bepaalt de dagdosering van de thiopurine o.b.v. TPMT en spiegels.

Gebruik altijd de dosering die uw MDL-arts heeft voorgeschreven en nooit meer of minder.

Het behandeldoel is om de ziekte 4-5 jaar in remissie (rustige ziekte) te krijgen voordat men stopt met de medicatie.

U neemt de thiopurine tijdens of direct na de maaltijd in. Het is de bedoeling dat u de tabletten/capsule in zijn geheel doorslikt. Dit mag met een beetje water of voedsel. Als u vergeten bent de tabletten in te nemen, neem ze dan op dezelfde dag op een later tijdstip alsnog in. Het maakt niet uit of u de medicatie 's ochtends of 's avonds inneemt, als er maar een **vast innamepatroon** is.

Na het opstarten van het geneesmiddel kan het twee tot drie maanden duren voordat de thiopurine een optimaal effect heeft bereikt. Daarom moet u in de opstartfase van thiopurine vaak nog een periode een ander ontstekingsremmend medicijn (corticosteroïd) gebruiken. Als thiopurine bij u een gunstig effect heeft, kunt u het jarenlang blijven gebruiken. Als het middel bij u niet werkt of als u te veel last heeft van bijwerkingen, adviseert de MDL- arts u het gebruik van thiopurine te stoppen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de ontstekingen en de klachten weer terugkomen, maar ook tijdens de behandeling!

Bijwerkingen

Over het algemeen worden thiopurines goed verdragen. De meeste bijwerkingen treden op in de eerste weken na het starten. Na enkele dagen tot twee weken na het starten met thiopurines kunt u last krijgen van:

- Een ontsteking van de alveesklier. Deze klier is gevoelig voor een aantal medicijnen waaronder thiopurines. Typische klachten zijn pijn in de bovenbuik, soms uitstralend naar de rug. Het een en ander zorgt voor misselijkheid, braken, gevoel van ziek zijn met koorts en eventuele koude rillingen, verminderde eetlust en diarree. Om deze verschijnselen zoveel mogelijk te beperken, kunt u maaltijden het best nuttigen op tijdstippen dat de klachten minder zijn. Gebruik lichte maaltijden en eet vaker op een dag. Als u veel last heeft van misselijkheid en braken, neem dan contact op met de polikliniek.
- Misselijkheid kan voorkomen in lichte mate, advies om tabletten dan tijdens of na de maaltijd in te nemen en niet op nuchtere maag. Soms kan het ook een oplossing bieden om de medicatie voor het slapen gaan in te nemen.
- Spierpijn
- Huiduitslag
- Spontaan optredende blauwe plekken en/ of bloedneuzen. Dit kan het gevolg zijn van een verminderde aanmaak van bloedplaatjes. Bovenstaande bijwerking moet u altijd melden aan uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Blijft u last houden van bijwerkingen of wordt u zieker, neem dan contact op de MDL-arts of verpleegkundig specialist.

Op langere termijn, binnen enkele weken of maanden na het starten met thiopurine, kunt u last krijgen van:

- Verhoogde kans op infecties, zoals aanhoudende keelpijn en/of hoesten of koorts. Dit wordt veroorzaakt door het effect van het geneesmiddel op het beenmerg, waardoor een stoornis kan optreden in de aanmaak van witte bloedcellen. De witte bloedcellen zorgen in ons lichaam voor de afweer en beschermen ons tegen ziekteverwekkers onder andere bacteriën, virussen en schimmels.
- Leverfunctiestoornissen kunnen zich uiten in een gele verkleuring van de huid en/of oogwit.
- Alvleesklierontsteking, die zich kan uiten in heftige continue pijn in de bovenbuik en/of rug.
- Bloedarmoede door verminderde aanmaak van rode bloedcellen in het beenmerg.
- Wratten veroorzaakt door een virusinfectie door verminderde weerstand.
- Er is een licht verhoogde kans op huidkanker en lymfomen (gezwel van de lymfeklier en/of lymfevaten) bij het gebruik van thiopurines.

Waarschuw altijd uw MDL-arts of verpleegkundig specialist bij het optreden van bovengenoemde verschijnselen of andere lichamelijke veranderingen tijdens de behandeling.

Effect op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Uit onderzoek is gebleken dat het gebruik van thiopurines door zowel mannen als vrouwen géén verhoogd risico geeft op aangeboren afwijkingen. Recente studies laten zien dat er géén verhoogd risico is op problemen tijdens de zwangerschap bij het gebruik van thiopurines, ten opzichte van patiënten met de ziekte van Crohn/Colitis Ulcerosa die deze medicatie niet gebruikten tijdens de zwangerschap.

In het algemeen geldt dat het voor het ongeboren kind belangrijk is dat de darmziekte van de moeder rustig is en blijft. Actieve darmziekte bij de moeder kan leiden tot onvoldoende groei en vroeggeboorte. Het streven bij gebruik van thiopurines bij zwangerschapswens is om bij rustige ziekte de medicatie te handhaven. Het starten van thiopurines tijdens de zwangerschap heeft niet de voorkeur in verband met de uitgestelde werking en de bijwerkingen (misselijkheid, alvleesklierontsteking). In het algemeen wordt aangenomen dat de thiopurines tijdens de borstvoeding weinig gezondheidsrisico's opleveren voor het kind. Thiopurines komen in hele lage doseringen voor in de moedermelk, dit heeft géén nadelig effect voor het kind. Vrouwen die borstvoeding geven, krijgen bij het gebruik van thiopurines het advies om na inname van de medicatie de borstvoeding **4 uur** uit te stellen.

Het is algemeen bekend dat stoppen met roken van zeer groot belang is bij zwangerschap. Rokende vrouwen hebben 50% meer kans op het krijgen van een miskraam, vroeggeboorte, verstoorde groei/ontwikkeling van het kind en wiegendood!

Daarnaast heeft het stoppen met roken (zeker bij de ziekte van Crohn) een belangrijk effect op de genezing van de ziekte, méér nog dan medicatie!

Controles

Als u gaat starten met een thiopurine wordt altijd vooraf bloed geprikt op TPMT genotype. Dit is om na te gaan of u meer risico loopt op het krijgen van bijwerkingen.

Om eventuele stoornissen in de werking van de lever en in de aanmaak van het bloed in een vroeg stadium te ontdekken, laat uw MDL-arts of verpleegkundig specialist regelmatig bloed onderzoeken. In de opstartfase wordt dit gedaan in week 1, week 3 en week 6. Daarna vinden de controles minder vaak plaats, meestal om de 3 à 4 maanden.

In week 10 wordt ook een thiopurinespiegel geprikt. Dit is om te zien of de dosering van de thiopurine efficiënt en veilig is. Indien afwijkend kan de dosering worden aangepast of wordt het medicijn zelfs gestopt. U wordt daar dan over geïnformeerd.

Aanvullende informatie

- Als u naast thiopurines ook urinezuur verlagende geneesmiddelen gebruikt (bijvoorbeeld bij jicht; Zyloric®, Allopurinol®), moet u uw arts hiervan op de hoogte stellen. De dosis thiopurine moet dan mogelijk worden aangepast. **Niet starten vóór overleg met de MDL- arts!**
- Wees voorzichtig met het gebruik van alcohol. In combinatie met het gebruik van thiopurine is de kans groter op stoornissen in de werking van de lever. Gebruik daarom niet meer dan één consumptie per dag.
- Patiënten die thiopurines gebruiken, lopen een verhoogd risico op huidproblemen waaronder huidkanker. Vermijd daarom bij thiopurine een te grote blootstelling aan zonlicht en UV-straling. Wees voorzichtig in de zon. Ga niet urenlang in de felle zon. Gebruik in de zomer een goed zonnebrand met factor 50. Ga niet onder de zonnebank/solarium. Als u veranderingen in uw huid bemerkt, meldt dit dan aan uw MDL- arts of verpleegkundig specialist. Soms is het noodzakelijk om mensen uit voorzorg door te verwijzen naar de dermatoloog, vooral na langdurige behandeling.
- U komt in aanmerking voor de jaarlijkse griepvaccinatie vanwege de licht verminderde afweer. U kunt hiervoor terecht bij de huisarts. De griepvaccinatie beschermt helaas niet tegen alle griepsoorten die er zijn.
- **Meld altijd aan de arts dat u thiopurine gebruikt.** Thiopurine kan de werkzaamheid van sommige soorten vaccins verminderen en de kans op bijwerkingen door de vaccins vergroten. Vaccinatie met een verzwakt levend vaccin, zoals de bof, mazelen, rode hond (BMR, gele koorts of BCG moeten vermeden worden tijdens het gebruik van een thiopurine.

Tot slot

Als u nog vragen heeft na het lezen van deze folder, neem dan contact op met de MDL-arts of de verpleegkundig specialist via telefoonnummer 0492 – 59 59 59.

Telefoonnummers en adressen

Polikliniek Internisten
locatie Deurne
T: 0493 – 32 89 19
locatie Helmond
T: 0492 – 59 59 59

Locatie Helmond
Wesselmanlaan 25
5707 HA Helmond
T: 0492 – 59 55 55

Locatie Deurne
Dunantweg 16
5751 CB Deurne
T: 0493 – 32 88 88

Locatie Gemert
Julianastraat 2
5421 DB Gemert
T: 0492 – 59 55 55

